DE NEDERLANDSCHE

WEST-INDISCHE EILANDEN

IN

DERZELVER TEGENWOORDIGEN TOESTAND.

DOOR

M. D. Teenstra.

TWEEDE STUK.

MET EENE PLAAT EN TWEE TABELLEN.

TE AMSTERDAM, BIJ
C. G. SULPKE.
1837.

§ 2

Aruba.

Aruba of *Oruba*, eene naam volgens sommigen afgeleid van *Ora abo*, beteekenende Goudgisting, volgens anderen van het Spaansche *Oro* (*Aurum*) goud, ligt ten westen of beneden winds van *Curaçao* en is meer dan de helft kleiner. Men begroot deszelfs vlakke inhoud op 2070 Nederl. bunders, zijnde gemiddeld 900 roeden lang en 230 roeden breed. De afstand tusschen *Curaçao* en *Aruba*, van land tot land, is 14 Geographische mijlen, zoodat het eene eiland niet van het andere kan worden gezien.

Aruba strekt zich in lengte uit, van het Z. O. naar het N. W. en bestaat meerendeels uit laag land. De Z. W, hoek of zandpunt ligt op 12°. 30′. N. B. en op 70°. 7′. W. L. Het is sterker bevolkt dan *Bonaire*, en telt ook eenige afstammelingen der vroegere Indianen (*zie Tabel C*).

Voor landbouw en veeteelt is *Aruba*, door dezelfde oorzaken, even ongeschikt als *Curaçao*. Het levert niet zoo veel zout, Braziliё- en brandhout op, als *Bonaire*, maar heeft goede weiden, en drijft soms een levendigen handel met de kustbewoners van *Venezuëla* en *Valencia* van waar men ossen en ezels naar herwaarts overzend, welke, na eenen geruimen tijd in de weide te hebben geloopen, naar de *Noordelijke Antilles* worden

Generale Staat der Bevolking van het eiland ARUBA, op den 1[STEN] Januarij 1833.

GODSDIENST.

	Protestanten.	Roomschen.	Israëliten.
Blanken . .	330	104	31
Gekleurden	89	1930	»
Zwarten . .	»	262	»
Totaal . .	419	2296	31

RECAPITULATIE.

	VRIJE LIEDEN.																SLAVEN.					
BLANKEN.					GEKLEURDEN.					ZWARTEN.											
Mannen.	Vrouwen.	Jongens.	Meisjes.	Totaal.	Mannen.	Vrouwen.	Jongens.	Meisjes.	Totaal.	Mannen.	Vrouwen.	Jongens.	Meisjes.	Totaal.	Generaal Totaal der Vrije Lieden.	Mannen.	Vrouwen.	Jongens.	Meisjes.	Totaal.	GENERAAL TOTAAL.
151	105	107	102	465	397	476	450	494	1817	39	17	10	5	71	1888	62	125	106	100	393	2746

GEHUWDEN.

Blanken	97
Gekleurden	70
Zwarten	»
Totaal.	167

De bevolking bestaat in	649 Mannen.
	723 Vrouwen.
	673 Jongens.
	701 Meisjes.
Generaal Totaal der bevolking	2746 zielen.

overgevoerd, hetwelk dit eiland nog al eenig voordeel aanbrengt. Het Nederlandsche Gouvernement houdt hier jaarlijks niet meer dan 200 ezels. De dit getal te boven gaande, vooral hengsten, worden verkocht, en veelal naar *Jamaika* tegen *f* 20 per stuk uitgevoerd.

Over het algemeen is de grond hier steenachtig, hier en daar met een weinig klei en kalkaarde bedekt. De drooge Noord-Oosten winden hebben hier, even als te *Curaçao*, op het plantenrijk de nadeeligste uitwerking, niet alleen op maïs en andere vruchten op de bebouwde gronden, maar ook op de boomen en weiden, zoodat het houtgewas, op die plaatsen, welke het meest aan die windstreek zijn blootgesteld, een ellendig voorkomen heeft. Watermeloenen en pompoenen komen hier groot en smakelijk voort. Doch niet zelden wordt dit eiland getroffen, door eene mislukte oogst der voedingsprodukten, met name der kleine maïs, waarin alsdan door het leveren van Turksche tarwe van *Maracaibo*, tot groote kosten en schade van *Aruba*, voorzien wordt. Zoet water is tevens ongemeen schaars, en wordt nimmer aan schepelingen afgestaan, dan bij hoogen nood, als wanneer de *boks* (2½ legger inhoudende) tot buitengewoon hooge prijzen moet betaald worden. Hier en daar vindt men in de valeijen enkele vruchtboomen, een weinig maïs en boonen van slechte kwaliteit, doch over het geheel heeft dit eiland een bedroevenswaardig aanzien. Het westelijk gedeelte is laag en vlak, en tevens zoo dor

en zandig, dat de naakte grond, op welke gras noch heester groeit, slechts eenige schrale cactusplanten aanbiedt, terwijl de witte scherppuntige, en op versteende spons gelijkende kalkgrond, zeer moeijelijk om te betreden is.

Aan de Zuid zijde des eilands vindt men de ***Paardebaai***, aldus genaamd van wege het gemak, waarmede men hier vroeger, van de vaste wal komende, paarden ontscheepte, welke dan vervolgens weder van hier naar de groote Caribische eilanden werden uitgevoerd. Aan deze baai ligt de hoofdplaats, ***Oranjestad*** genaamd, uit ongeveer 200 huizen en hutten bestaande, en gedeeltelijk door op de nabijgelegen vaste wal handeldrijvende Joden bewoond. Het ligt slechts 4½ geographische mijl van Kaap ***Roman***, in het landschap ***Coro***, en iets verder van de landengte ***Paraguana***, waarvan men verondersteld, dat het afgescheurd zoude zijn. Voor omstreeks 30 jaren is door het Gouvernement aan de ingezeten dezes eilands een vrijen handel toegestaan.

Oranjestad ligt op 12°. 31′. N. B. en 70°. 7′. W. L. Het heeft een fortje aan het strand, aan de Oostzijde der baai, zijnde eene vierkante sterkte, ***Zoutman*** geheeten, waarin zich eene kazerne, Magazijnen, gevangenis en andere gebouwen bevinden. Aan de Westzijde van het dorp heeft men een ***lagoen*** of ondiep, en waadbaar binnenwater, met Mangrove boomen aan de oevers, aan welke vele oesters groeijen. Ten Noorden staat de R. C. kerk, het grootste en hoogste der zich hier bevin-

dende gebouwen, in welks dak men het jaartal 1828 leest, ook ligt hier eene buurt het *ponton* genaamd een weinig verder noordwaarts vind men eene tweede R. C, Kerk. De Protestantsche kerk, kleiner dan de Roomsche, heeft eene klok in het dakvenster. Naast aan de baai staat het Gouvernementshuis, bewoond door den Kommandant, den Heer I. F. W. GRAVENHORST; hetzelve is niet hoog, wit bepleisterd, en met een plat dak gedekt. De Hollandsche vlag waait van eene vierkante, aan de zijgevel van voormeld gebouw opgetrokkene koepel. De overige huizen, allen van ééne verdieping, zijn wit en met roode pannen of singels gedekt; de geringere woningen hebben daken van maïsstroo of palmbladen, terwijl het geheel, verward door een, en met kromme steegen en hoeken gebouwd is, even als de *Zolthamp* en het vroegere *Molqueerum*.

In het jaar 1797 liet de Gouverneur LAUFFER aan de *Paardenbaai* twee batterijen aanleggen, ten einde den ingang door een kruisvuur te kunnen beschermen. Toenmaals stonden er nog geene huizen aan de baai; de Kommandant BORCHARD SPECHT woonde een half uur verder binnenwaarts, en eerst sedert dezen tijd (1797) is de bevolking van *Aruba* eigenlijk zoo zeer toegenomen, door de begunstiging van den kleinen van hier veelal op *Paraguana* en op de verder westwaarts gelegene Indiaansche kust, zoo mede op het meer van *Maracaïbo* en de *Rio de la Hache*, gedreven wordende handel.

Hoezeer dit eiland het zooveel geruchtsmakende

Goudeiland is, zijn de bewoners over het algemeen zeer arm, en hebben gebrek, zelfs aan de noodwendige levensbehoeften, hoewel door hunne geringe vordering in beschaving, hunne behoeften zeer gematigd zijn. Ter bevordering van het onderwijs en der verlichting werden hier voor eenige Jaren eene school en eene Protestantsche kerk gebouwd. De geringere volksklasse leeft van de visscherij en van het maken van hangmatten.

De overtogt van *Curaçao* naar *Aruba* geschied gewoonlijk in zeer korten tijd, maar de terugtogt tegen wind en stroom zijnde, is zeer langwijlig en vervelende, terwijl men soms dagen achtereen, zonder vooruit te komen, al laveerende, in het gezigt van den *Hooiberg*, eene der hoogste bergen van *Aruba*, blijft. De Oostelijke kust is over het geheel vrij zuiver, ofschoon hier en daar enkele kleine rotzen of eilandjes nabij den wal gevonden worden, doch de westkust is bezet met eene keten van klippen. Aan de steile Noordelijke kust, welke zich 12 à 15 ellen boven de waterspiegel verheft, vindt men eene menigte grotten en holen, waar het zeewater ruischend uit- en instroomt en kleine watervallen vormt. Er worden ook in deze kalksteen rotsen onderaardsche spelonken gevonden, die, volgens de overleveringen, en te oordeelen naar de daarin op de wanden gevondene donkerroode figuren (hieroglyphen), weleer ten schuilplaats aan Indianen zouden hebben verstrekt; dewelken door de Flibustiers vermoord zouden zijn geworden. In eene zoodanige grot of druipsteen-

kelder, over de berg *Arie Kok* bij eene zoetwaterbron gelegen, liggen nu nog eene groote hoeveelheid menschenbeenderen en hoofdschedels, die alleen door uilen en vledermuizen bezocht worden. Over het geheele eiland zijn de oevers rijk aan schildpadden, en andere smakelijke visch, waar onder de groote schoone Koningsvisch uitmunt, alsmede oesters, welke zich aan de takken der Mangroveboomen vasthechten; terwijl men op het land zelve eene menigte zeer giftige ratelslangen vindt. Ook zijn er zeer veel manchenilleboomen, maar bijna geene vruchten of groenten.

Om *Aruba* meer volledig te doen kennen, zullen wij het hier beschrijven, zooals het zich opdoet, wanneer men van *Curaçao* een scheeptogtje derwaarts onderneemt. Weldra en reeds op een verren afstand rijst voor het oog, de straks reeds door ons vermelde ronde berg van ongeveer 100 ellen hoogte, bij ons als de *Hooiberg* bekend, doch door de Spanjaarden *Pan de Azucar*, door de Engelschen *Sugar Laof* genoemd. Het eiland naderende, komt men allereerst aan den Zuid-Oosthoek, waarop de minder hooge *Roode Berg* ligt; dan van deze en de andere hoogten des eilands straks nader. Langs de Zuidzijde voortvarende, ontmoet men een lang smal rif, van het eiland gescheiden door een rifwater, hetgeen echter door sommige openingen in het rif gemeenschap met de zee heeft. Buiten dit rif ligt eene afzonderlijke graauwe rots, onder den naam van de *Indiaansche Kop* bekend; vervolgens komt men

aan het *Groote Gat* en daarna aan de *kommandeurs-baai*, aldus genoemd, doordien vroeger de woning van de Kommandeur des eilands hier gevestigd was. In de schaduw van een paar manchenille-boomen, vindt men hier eenige met inscriptiën voorziene grafplaatsen, van de hier begravene vroegere bewoners dezer streek. Verder Noordwestwaarts is het *Spaansch Legoen*, een smal binnenwater, en nu volgt de vroeger vermelde *Paardenbaai*, waarna men, deze passerende, aan de Z. W. hoek, ook de *Zandpunt* geheeten, komt. De N. W. punt heeft twee uitspringende hoeken, de eerste of Zuidwestelijktse wordt *Matadera*, de andere *Sasariwieke* genaamd. Aan de steile geheel ongenaakbare Noordelijke kust, zijn de *Fluit* en de *Kalkoven* de verst vooruitspringende punten, en hier vindt men dan ook de straks beschrevene, zeer merkwaardige grotten, die vroeger tot schuilplaats aan de Caraïben verstrekten.

De niet zeer hooge bergen en heuvelen van dit eiland, loopen in eene smalle strook langs de Noord- en Noordwestzijde, vormen door hun onderling verband eene keten, en bestaan grootendeels uit *Scyniet* en *Serpentijn steen*, in welk laatste men aderen van *kwarts* aantreft, waarvan sommigen eenig goud bevatten.

Zoo als wij gezegd hebben ligt op de Z. O. hoek des eilands, de *Roode Berg*, waarin nog spooren eener mijn gevonden worden, die, ofschoon de juiste tijd niet bekend is, vroeger is bewerkt

geworden. De ingang of schacht dezer mijn is aan de Oostzijde der berg, ongeveer 9 Nederlandsche ellen boven de oppervlakte der zee, heeft ongeveer twee ellen middellijn, en gaat in eene schuine rigting van 40°. uit het lood, naar beneden. Deszelfs vuil roestkleurig gewelf bestaat uit eene kwartsachtige steensoort, en verliest zich benedenwaarts in eene put met ziltig water. De geheele berg is als met eene roestige ijzerkorst overdekt, waarvan zij dan ook hare naam ontleend; en men verhaald, dat, vele jaren geleden, een schip, met stukgoederen geladen, alhier strandende, de daarvan geredde goederen, om te droogen, op deze berg uitgespreid werden, hetgeen echter ten gevolg had, dat alles door ijzerroest geheel bedierf en verloren ging. De verder binnenwaarts gelegene bergen, beginnende van de Zuidoosthoek, zijn:

Barba quoi, in welke mede de sporen van vroegere mijnbewerking worden opgemerkt.

Jamanota; deze en *Arie Kok* zijn de hoogste bergen van *Aruba:* de laatste ligt op de Noord-Oostelijke hoek van het eiland. De hoogte van de *Jamanota* wordt op 500 voeten begroot. (*)

Pan Blanco, met eene goudgevende rooi van dien naam.

Arie Kok, aan welkers N. W. zijde de woning van den Opperdirecteur gelegen is. Op derzelver

---

(*) *Vaderl. Letteroefeningen*, 1824. Mengelwerk, blz. 661.

hellingen wordt eene menigte gebrokkelde biksteen (grünstein) gevonden.

Warawaw.

Carnachiti.

Windberg.

Hooiberg, omtrent 400 voeten hoog, bestaat uit *scijeniet*, hetwelk weder de *feldspath* en *Hoornblende*, het eerste eene witachtige of bleekgele, het andere eene zwartachtige en groene kleur hebbende, tot hoofdbestanddeelen heeft.

Ajo, met groote rotsblokken.

St. Lucie.

Matevidiro.

Kristalberg, naar de veelvuldige kwartskristallen aldus genoemd.

Sneeuwberg. naar de witte kwartsdeelen, die dezelve bevat.

Tikibanaro.

Adicouradie.

Annaboei, en

Hoerisibana, de Westelijkste.

In het Noord-Oostelijke gebergte zijn eenige spruiten of rooijen, waarin goud gevonden is. Van het Z. O. naar het N. W. gaande, worden dezelve genaamd als volgt:

Pedro Cachoor,

Pan Blanco,

Welvaart,

Kleine Fluit,

Fluit. Deze rooi heeft tot heden het meeste goud opgeleverd. Aan derzelver monding ligt eene

klip in Zee, zeer nabij het strand, zoodat wind en water, met een fluitend geluid, tusschen beiden door gieren, waarna dit de *fluitklip* geheeten wordt, even als de daarbij uitlozende rooij.

Beneden Arie Kok,

Calienti, en

Daimurie.

Op de N. W. punt des eilands ligt de berg *Adicouradie*, in welke eene ader is ontdekt, waaruit men door opgraving eenig goud heeft bekomen.

Ten Westen van de Noordelijke punt, de *kalkoven*, vindt men eene fontein, en eene daarvan afvloeijende zoetwaterspruit, alsmede de ruïne van een klein steenen huisje op eene heuvel, hetwelk, volgens de volksverhalen, in het begin der vorige eeuw, door zekeren PRINS bewoond zoude zijn geweest (*), aan wien eenige vroeger hier plaats gehad hebbende delvingen en mijnbewerkingen, waarvan nog de sporen gezien worden, even als die van de *Roode Berg* en anderen, worden toegeschreven.

Na eerst (zoo als wij reeds vroeger aangeteekend hebben) op *Curaçao* werkzaam te zijn geweest, zoude voormelden PRINS naar herwaarts zijn gekomen, en hier, met behulp van slaven en Indianen, veel goud gevonden hebben, hetwelk hij

---

(*) Voorkomende in een handschrift, getiteld: *Beredeneerde Catalogus van Mineralen, gevonden op het eiland* Aruba, *door den toenmaligen Kapitein* R. F. VAN RADERS, *in den jare* 1825, *bijeenverzameld.*

bij de rooij *Cachountie* (ook *Prinsrooij* genaamd) zoude hebben uitgesmolten, wordende er in de gezegde ruïne nu nog fournuizen en smeltkroezen gevonden. Na hiermede een geruimen tijd te hebben voortgevaren, zoude hij het gevondene goud in kleine vaatjes hebben gekuipt, en met hetzelve naar *Jamaika* vertrokken zijn, terwijl anderen beweren, dat hij op *Aruba* gestorven is. Wat hier ook van zij, waarheid is het, dat naderhand het goudzoeken op dit eiland geheel had opgehouden.

Maar zoo als dikwerf belangrijke zaken eene geringe en toevallige oorzaak hebben, zoo was het ook met de latere goudontdekkingen op *Aruba*, en hoe nietig en onopgemerkt dit eiland tot daartoe was gebleven, werd het, zoodra men er de aanwezigheid van dat algemeen zoo hooggeschatte voorwerp slechts vermoedde, ieders aandacht waardig geacht, en werden er van gouvernementswege commissiën van onderzoek naar derwaarts gezonden.

In een rapport van den Majoor (toenmaals Kapitein-Adjudant) R. F. VAN RADERS, en den 1e Luitenant Adjudant J. F. W. GRAVENHORST, Opper-Directeur der vermoedelijke mijnen, thans Kommandant van *Aruba*, aan den Gouverneur van *Curaçao* en onderhorigheden P. R. CANTZLAAR, in dato 16 April 1825, mij door eerstgenoemden goedgunstiglijk ter lectuur medegedeeld, komen deswege belangrijke berigten voor.

Ook Professor C. G. C. REINWARDT heeft in een

verslag, getiteld: *Waarnemingen aangaande de gesteldheid van den grond van het eiland* Aruba, *en het goud, aldaar gevonden*, voorzien van eene kaart, gevolgd naar de opmeting in den jare 1820, onder directie van den Kapitein ter zee W. A. VAN SPENGLER, en door voormelden VAN RADERS, met verschillende topographische bijzonderheden verrijkt, daarover gehandeld.

Volgens hetgeeen men in deze berigten leest, over de eerste aanleiding tot de weder ontdekking van het in den grond bevatte goud, zoude omstreeks Maart 1824 zekeren jongen, 12 jaren oud, met name WILLEM RASMIJN, die voor zijn vader eene kudde schapen hoedde, zich bij dezen hebben beklaagd, over het gemis van schoenen, daar hij nu barrevoets over scherpe steenen en cactusstekels (de bergen zijn hier met *Melo cactussen* als bezaaid,) loopen moest; doch de vader gaf hem ten antwoord: » Gij zult een paar schoenen hebben, zoodra gij dezelve kunt verdienen." Het toeval, en geenszins de zucht naar gewin, bragt den jongen naar de rooij *Fluit*, met zijne kudde, en bij het doortrekken van dezelve stak hem een stekel in den voet. Om zich van dezelve te ontdoen, zettede hij zich neder, en het was bij deze gelegenheid, dat hij, op den grond iets ziende blinken, zulks opnam, naar huis bragt en aan zijnen vader gaf. Deze, hoezeer het gevondene voor goud erkennende, wist daarvan de waarde niet te berekenen, en verkocht het aan eenen winkelier voor 17 patienjes (*f* 34—.), welke het

later voor 70 patienjes weder verkocht. Het is te gissen dat WILLEM de beloofde schoenen nu wel zal hebben gekregen.

Nu ging ook JACO RASMIJN, de vader, dagelijks in de rooij zoeken, en verkocht het door hem gevondene aan den winkelier. Nog lang zoude dit hebben kunnen geheim blijven, indien niet JACO, in eene vlaag van zinsverrukking over zijn geluk, veroorzaakt door een overmatig gebruik van sterken drank, het zelf ruchtbaar had gemaakt. Al spoedig spoorde dit nu ook anderen aan, zich aan het goudzoeken te begeven, en toen nu een Indiaansch meisje, in de rooij van *Daïmarie*, bij eene waterplaats, waar men gewoon was, de aan het gouvernement toebehoorende ezels te laten drinken, mede een stuk goud vond, nam de ijver in dit vak al meer en meer toe. Men begon de grond om te wroeten en hier en daar gaten te delven, terwijl de genomene moeite nu eens schaarsch, maar dan ook weder zeer rijkelijk beloond werd. Eindelijk vond men klompen goud van eenige ponden zwaarte, en dit was een nieuwe prikkel voor de goudzoekers. Zoodra een vaartuig het anker in de baai had laten vallen, spoedden zich de matrozen, met achterlating hunner gagie, en zich weinig bekreunende wie de lading zoude lossen, naar de *rooijen.* Ambachtslieden, visschers, alles verliet het dorp, om al gravende hunne gouddorst te bevredigen, en toen zich nu het gerucht verspreidde, dat eene gewapende magt van *Curaçao* in aantogt was, om het

graven te beletten, stelden zich alle handen en voeten in beweging, om, eer het te laat was, te bergen wat men nog magtig konde worden.

Den 10 Julij 1824 kwam dan ook werkelijk eene kommissie van onderzoek op *Aruba* aan, zamengesteld uit de Heeren VAN RADERS en GRAVENHORST. Nu werden eenige personen van wege het Gouvernement, tegen een daggeld van 4 schellingen (à 15 cents) in de rooij *Fluit* aan het werk gesteld. Doch de uitkomst beantwoordde geenszins aan de verwachting; men was onbekend met de goudrijke plaatsen, en de tegen een hoog en vastgesteld dagloon werkende lieden groeven, onbekommerd over den uitslag, in den steengrond voort. Den handel in gedegen goud werd verboden, en den Heer VAN RADERS kocht al het nog bij de werkbazen voorhandene, voor rekening van het Gouvernement, tegen *f* 24—. de once Amsterdamsch gewigt.

Intusschen was er van de maand Maart tot Julij 1824, volgens hetgeen men daarvan vernam, ongeveer 6000 oncen goud, Amsterdamsch gewigt, gevonden, hetgeen wel gedeeltelijk naar *Curaçao*, maar verreweg het grootste gedeelte naar *Noord-Amerika* en elders was verzonden geworden. De kommissie oordeelde dus raadzaam, hare nasporingen in de rooij *Fluit* nog verder voort te zetten, doch met geen beter gevolg, terwijl men al spoedig op eene steenbank stuitte, en men, dus luidt het rapport, de onderneming, bij gebrek aan werktuigen, moest staken.

Om de zaak niet al te zeer uit te breiden, stappen wij over geringere bijzonderheden heen, en merken alleen nog aan, dat het gunstig gevoelen, door de leden der commissie in meergemeld rapport geuit, omtrent hunne evenmenschen, de negerslaven, hen als mensch, alle eer aandoet. Het punt van ontvreemding of terughouding van gevonden goud behandelende, zeggende: » Zeker » is het, dat velen der werkers genoegzame bil» lijkheid en eerlijkheid bezitten, om het denk« beeld in afschuw te hebben, met de eene hand » eene goede belooning voor hun gedaan werk » te ontvangen, en met de andere, dezelfde magt, » die in hunne behoefte voorziet, op eene schan» delijke wijze te besteelen." Dit waarlijk Christelijk gevoelen is theoretisch goed, schoon, ja edel zelfs; doch, helaas! door het in praktijk te krengen, zoude men zich aan vele teleurstellingen blootstellen. Intusschen blijkt uit het vorenstaande genoeg, dat, in 1824, hier eene niet onaanzienlijke hoeveelheid goud werkelijk is gevonden.

Behalve goud, bevat *Aruba* ook eene menigte ijzererts van uitmuntende hoedanigheid, namelijk magnetisch ijzer, benevens vrij rijke koper-ertsen.

In de vroeger aangehaalde rapporten wordt ook nog gezegd, dat de vaste grond der eilanden *Curaçao* en *Aruba* tot het alonde overgangsgebergte behoort, en dat de bodem van *Aruba* voornamelijk is zamengesteld uit *sijeniet* of *serpentijnsteen*, of wel een gesteente, gedeeltelijk met *serpentijnsteen*, gedeeltelijk met *groensteen* overeenkomend,

welke een gelijktijdig ontstaan aantoonen, en éėne zoogenaamde formatie uitmaken. Professor REINWARDT zegt, dat de vaste grond van *Aruba* en *Curaçao* (*) tot datzelfde oude gebergte behoort, dat door de natuurkundigen, bij de beschouwing der elkander geregeld opvolgende rotssoorten, en de daarop gegronde verklaring van de vorming der aarde en van den betrekkelijken ouderdom der beddingen, uit hoofde van derzelver plaatsing onmiddelijk op het alleroudste en diepste gebergte, en uit hoofde der veelvuldige afwisseling der beddingen, die gedeeltelijk het kenmerk der primitive, gedeeltelijk die der latere en hooger volgende of secundaire bergen dragen, het overgangsgebergte genaamd wordt.

» Zeer onderscheiden zijn, gelijk bekend is, in
» de verschillende deelen der aarde de rotssoorten,
» die dit overgangsgebergte zamenstellen, in het
» eene land is de eene, in een ander land eene andere
» rotssoort meer algemeen, meer uitgebreid, en
» als heerschende, terwijl tevens elk van dezelve
» in het bijzonder eene natuurlijke, zeer naauwe
» betrekking te kennen geeft met andere bepaalde

(*) De opgave der bestanddeelen, uit welke de bodems dezer eilanden zamengesteld zijn, is hieruit met meerdere zekerheid aan te nemen van *Aruba*, dan van *Curaçao*. De hoofdbestanddeelen van het laatste zijn meerendeels koraal-kalksteen, en *dioriet*, of, zoo als STIFFT het noemt, *grünstein*. *Aruba* bestaat meer uit *syeniet*, bij de Engelschen grofkorrelige *graniet* genaamd, alsmede uit *serpentijnsteen*.

» rotssoorten en delfstoffen, zoodanig, dat zij bijna
» bestendig van dezelve verzeld gaat, of in af-
» wisselende lagen en beddingen tusschen dezelve
» geplaatst is, of ook wel door trapsgewijze ver-
» andering van menging in dezelve overgaat, en
» alzoo met dezelve eene formatie uitmaakt.

» Het verdient allezins opmerking, dat van deze
» verschillende groepen of formatiën, die het over-
» gangsgebergte uitmaken, over het algemeen die-
» gene, die het meeste rijk zijn aan edele me-
» talen, goud en zilver, welke die bijzondere
» delfstof, die onder den naam van *hoornblende*
» of *amplibole* bekend is, bevatten; zoodanige
» zijn de *sijeniet*, de *groensteen* of *dioriet*, en de
» groensteen-porphyr."

Men vindt op *Aruba* ook *feldspath laminaire* of *sienit*, de zwarte, daarin aanwezige zelfstandigheid is *basaltachtige sienit*, zamengesteld uit *quartz*, *mica* en het zwarte *zirzon;* alsmede *pierre grasse*, in het Duitsch *vetsteen* genaamd, roode agaatsteen (*quartz agate cornalité*), witte agaat, overgaande tot *quartz agate calcidoine*, zijnde nevelachtig doorschijnende, welke ook bij de blaauwe berg, in de kolonie *Suriname*, gevonden, en aldaar verkeerdelijk marmer genaamd wordt.

De groote steenblokken, over geheel *Aruba* verspreid, zijn, naar gissing van den Hoogleeraar REINWARDT, blokken van *sijeniet*, dat is zoodanig gesteente, hetwelk voornamelijk door de daarin opgesloten *hoornblende* gekenmerkt, en daardoor

ook van den *graniet* onderscheiden is. De rotssoorten van den vasten grond van *Aruba* worden verondersteld te bestaan uit *sijeniet*, *dioriet*, *serpentijnsteen*, *magnetisch ijzererts* en anderen.

Humboldt heeft de *dioriet* en *sijeniet* duizendmalen beurtelings met elkander afwisselende, lagen waargenomen, als hebbende eene natuurlijke verwantschap met elkanderen. Het gesteente dat op *Arnba* en *Curaçao* den *sijeniet* verzeld, is zoodanig veranderlijk in menging, dat men het dan eens tot den groensteen, dan wederom tot den serpentijnsteen moet betrekken. Hier en daar is de serpentijnsteen met fraaije groene, meer of min doorschijnende talk bezet. Gelijk sijeniet van groen- of serpentijnsteen, zoo is ook serpentijnsteen wederom veelvuldig van magnetisch ijzer (*fer oxydule*) en van kopertsen vergezeld. Het geheele westelijke en zuidwestelijke gedeelte van *Aruba* schijnt meerendeels uit sijeniet en serpentijnsteen te zijn zamengesteld, ten minste, de *Hooiberg* en de *Warawaw* bestaan daaruit. Doch de aaneengeschakelde hoogten of bergruggen, aan de noordoostelijke zijde, tusschen welke de goudvoerende valeijen zich bevinden, door welker diepten, hier rooijen genoemd, bij zware regens het water, tusschen steile randen, zeewaarts vloeit, bestaan daarentegen uit serpentijnsteen, in dikke schuins of overeind opeengestapelde lagen tiggen. De lossen grond op den bodem van deze, hier en daar door het water ondermijnde rooijen, is in vele opzigten gelijk aan den goudvoerende lossen

grond, die in *Brazilië* den naam van *cashalhao* draagt, zijnde eene kleiaarde met vele stukken van *sijeniet*, *groen-* of *serpentijnsteen* doormengd. Op *Curaçao* vindt men, na zware regens, in de noordelijke rooijen een zwartachtig gemengd gruis, van digt in een gepakt klei en zand, in hetwelk zich alsdan eene menigte blinkende fijne ijzerdeeltjes vertoonen.

Het zuidoostelijk gedeelte des eilands is, behalve de beide hoofdrotssoorten, tusschen de *Roode berg* en de meer binnenwaarts gelegene *Barbacoa*, door eene bank van *koraal-kalksteen* overdekt, die veelvuldig met brokken van gerold ondergesteente tot poddingsteen verbonden is. De vaste rots, de serpentijnsteen der voornoemde hoogten, is op onderscheidene plaatsen door scheuren verdeeld, die met eene, van de rots zelve verschillende *gang-* of *adergesteente*, namelijk met *kwarts*, in onderscheidene soorten zijn opgevuld. *Witte kwarts hoornsteen*, en *kieselschiefer* of *zwarte jaspis* verzellen veelvuldig dit ganggesteente.

Al het tot hiertoe op *Aruba* ingezamelde goud, vond men in de losse grond van de rooijen, tusschen serpentijnsteenheuvelen, aan de N. W. zijde en op het midden des eilands, eenige weinige onbeduidende stukjes en korrels uitgezonderd, die door graving in een *kwartsader* van den *Adicouradie* gevonden werden. De Luitenant-Generaal Baron KRAIJENHOFF liet deze ader in zijne tegenwoordigheid door mineurs en sappeurs openen, door middel van petards, waarin de gemelde goud-

deeltjes, op de diepte van 1.70 ellen, gevonden werden.

In het Museum van Natuurlijke Historie te *Leyden* werd een stuk *Aruba's* goud bewaard, van 6,415 Nederlandsche ponden. Doch een veel grooter stuk werd in 1825 op zekeren Zondag gevonden door een slaaf aldaar. Dit stuk had de grootte van een Edammer kaas, was onregelmatig rond, met platte zijden en eene groote holte, den vorm hebbende van den steen, waarop het gevonden werd, terwijl het tevens eenige kleinere steentjes en stukjes aarde omvattede, zoodat het scheen, dat dit goud om of tusschen dezelve gesmolten was. De negerslaaf, die deze belangrijke klomp goud vond, bragt dezelve aan zijnen meester. Zij werd bevonden 32 ponden 8 oncen Amsterdamsch gewigt zwaar te zijn, en aan een' Joodvan *Curaçao* verkocht voor 13000 pesos of *f* 17333 gulden, door wien dezelve, na alvorens, daar er sterk onderzoek naar gedaan werd, in stukken te zijn gekapt, naar *Noord-Amerika* werd uitgevoerd. De slaaf, die zijnen meester deze rijke vonds aanbragt, werd niet vrij gegeven.

Volgens Professor REINWARDT is het goud van *Aruba* van eene vrij hooge gehalte, zijnde geëssaijeerd op 21 karat $4\frac{2}{10}$ grein, terwijl het overige gedeelte van dit natuurlijk goud meest zuiver zilver was; deze gehalte wordt als vrij zeker opgegeven, daar 4 essai- en scheiproeven, zoo met de gewone essai, als op den natten weg genomen, allen dezelfde uitkomst hebben opgeleverd.

Wanneer men nu de waarde van het fijne goud op den gemiddelden prijs van *f* 400—. de mark stelt, zoo is de waarde van het Arubasche goud, de voorschreven gehalte in alle stukken als dezelfde veronderstellende, *f* 356.80 de mark, of *f* 1449.91 het Nederl. pond. Zoo als wij reeds vroeger aanmerkten, hebben echter de goudgravingen te *Aruba* in geenen deele aan de hooggespannen verwachtingen beantwoord. De ongunstige uitkomst, de moeijelijken en zwaren arbeid, en de groote kosten, onvermijdelijk met het ondermijnen en verbrijzelen van het vaste rostgesteente gepaard gaande, hebben dan ook deze onderneming doen staken.

Bewesten de groep bergen bij *Arie Kok*, aan de noordzijde des eilands, heeft de grond eene geheel andere kleur; in plaats dat de bovenste aardlaag van eene roodachtige kleur is, wordt dezelve hier graauw, bestaande grootendeels uit *kwarts* en *mica*, of uit opgeloste granietdeelen, waarvan verbazend groote klompen, vooral aan den berg *Ajo*, schilderachtig door elkanderen liggen.

Aruba is in grondstof van de overige eilanden zeer verschillende, en heeft zelfs, hoezeer zulks door sommigen beweerd wordt, weinig overeenkomst in dezen met *Curaçao* en *Bonaire*. Vroeger was men van meening, dat de rei eilanden, die zich langs de kust van *Venezuëla*, van het oosten naar het westen, uitstrekt, zoo als: *Margaritha*, *Blanca*, *Orchilla*, *Fortuga*, *Rocas*, *Aves*, *Bo-*

naire, *Curaçao* en *Aruba*, alleen uit kalksteen bestonden, doch latere onderzoekingen hebben bewezen, dat *Aruba* meerendeels uit *sieniet* of *seijeniet* bestaat, zijnde een soort van graniet, welke steensoort, de oudste formatie, gevormd is, toen er nog geene organische wezens bestonden, hetwelk blijkt uit de bijzonderheid, dat daarin geene versteeningen gevonden worden. Zonder twijfel maakt de *sijeniet* de grondslag des eilands uit. Zij heeft eene nevenschicht van *serpentijn*, eene steensoort, insgelijks tot de graniet behoorende, doch welke jonger is dan de *sijeniet*. Beiden nemen hoofdzakelijk het zuider- en westerdeel des eilands in, en het is in het puin dezer rotssoorten, dat zich het goud bevindt. Slechts een klein gedeelte van *Aruba* bevat kalkschichten, welke steensoort het hoofdbestanddeel van *Curaçao* uitmaakt, zoodat deze beide eilanden in een geologisch opzigt weinig overeenkomst met elkanderen hebben. Voor het overige zie men, omtrent *Aruba* en het daar gevondene goud, het eerste deel der Nieuwe Verhandelingen van het Vaderlandsch Instituut van Wetenschappen, *Amsterdam* 1827.

Wat betreft het karakter der Arubianen, den Heer G. B. BOSCH (*), legt hen een overmatig gebruik van sterken drank, en inzonderheid van rum, ten laste, maar noemt hen voor het overige eenvoudig, gedienstig en eerlijk, waarvan hij zelf de Joden niet uitzonderd, maar wel de ne-

(*) *Reizen in* West-Indië, enz. D. II. blz. 58 en 90.

gers en Indianen, van wien hij (*) zegt: » de » Indianen op *Aruba* doen in dieverij voor de » negers niet onder, omdat beiden min of meer » in dezelfde omstandigheden verkeeren." Ik zelf heb wel eens hooren zeggen, dat de Arubianen ruwe, stoute sluikhandelaars waren, tusschen wien vele onderlinge vechterijen plaats vonden, doch het is aangenaam, van een oor- en ooggetuige te vernemen, dat, bij toenemende beschaving, ook hunne zeden verbeteren.

Het grootste gedeelte der voortbrengselen van het dieren- en plantenrijk, die op *Curaçao* gevonden worden, vindt men ook hier, uitgezonderd Harten en Rheeën, die wel op *Curoçao*, doch niet op *Aruba* noch *Bonaire* gevonden worden. Daarentegen vindt men hier weder Ratelslangen en Kikvorschen, die op *Curaçao* niet worden gevonden. De Kikvorsch wordt hier, naar zijn geschreeuw, *Goeri Goeri's* genaamd, en geeft bij regen, die hier echter zelden valt, een somber, akelig geluid. De *Duizendbeen* is hier van buitengewoone grootte. Voor het overige zijn alle dieren en planten aan de van *Curaçao* beschrevene gelijk.

§ 3.

Klein-Curaçao, enz.

Behalve de nu beschrevene eilanden, worden

(*) Blz. 152.